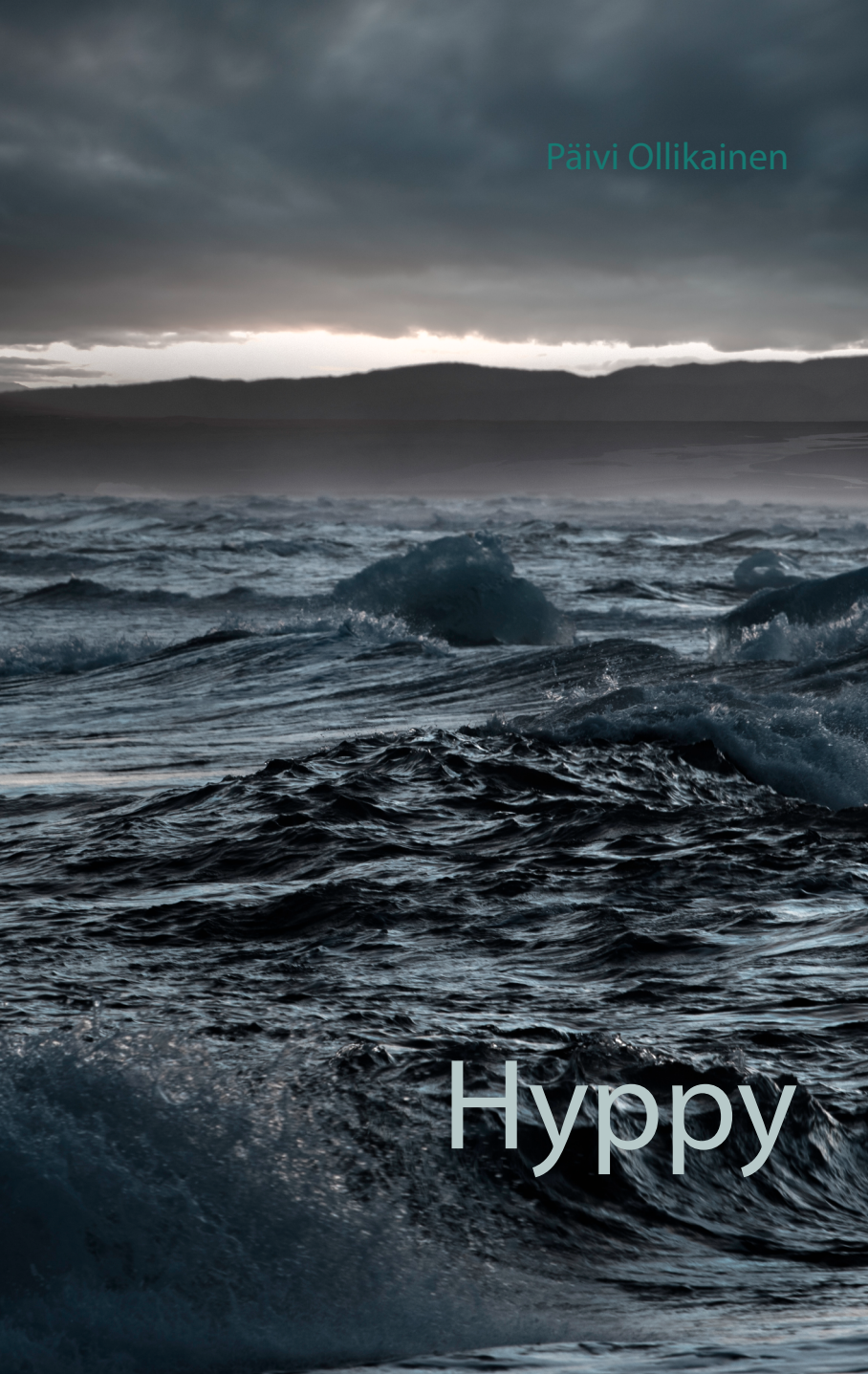

Päivi Ollikainen

Hyppy

Hyppy

Päivi Ollikainen

Hyppy

© 2020 Päivi Ollikainen

Kannen valokuva: Ari Vitikainen

ISBN 978-952-80-1879-7

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Äidilleni

Prologi

Kevyt tuulenvire lepattaa tuuletusikkunan sälekaihtimia. Se hipaisee kosteannihkeän puuvillapuseroni selkämystä. Istun kirjoittamassa keittiön pöydän ääressä, avonaisen ikkunan vieressä, jonne iltapäiväaurion paahde ei enää osu. Ainoa paikka tässä ylimmän kerroksen asunnossa, jossa voi mitenkään olla hikoilematta itseään läpimäräksi.

Helle on pakahduttava. Se vie mehut. Yöllä hikoillut lakanat ovat narulla kuivumassa raikkaiksi, uudet puhtaat vuodevaatteet odottavat vuoroaan.

Päivän kolmas kahvikupillinen kiertää vatsassa. Teini yskii kesäflunssaansa, kysyy, kuulostaako hänen puheäänensä normaalia matalamalta. Totean, että kuulostaa.

Kissa retkottaa lattialla autuaasti pitkin pituuttaan, etutassut nykivät, se on saamaisillaan kiinni saaliin. Nauramme pojan kanssa mirrin hölmistynyttä ilmettä, kun se havahtuu uniltaan.

Lauantaisen iltapäivän raukeus tuntuu hyvältä. Mietin lähtöä uimaan, mutta en taida viitsiä. Lähinkin lätäkkö on puolen tunnin pyörämatkan päässä, ja hiki ehtii tulla pintaan saman tien, kun on vedestä noussut. Saunavuoroon on enää muutama tunti. Josko sauna riittäisi tänään virkistykseksi. Ihminen on aika pienestä onnellinen. Minä olen, tarkoitan.

Kenties juuri tätä olen tietämättäni kaivannut. Vapautta kuunnella itseä ja mennä sitä kohti, mitä tuntee tarvitsevansa. Kun ei mieti asioita, joille ei mitään voi, ja tarttuu sellaiseen, joka on mahdollista. Silloin saattaa löytää itsensä hymyilemästä; tällaistaakin on olemassa.

En muista, milloin olen viimeksi näin tuntenut. Vuosikaudet elämäni oli sietämistä, pinnistelyä, heittelehtimistä epätoivon, raivon ja periksi antamisen ristiaallokossa. Nuo mainingit olivat hukuttaa minut. Niiden mahti oli musertava ja voimani olivat huvenneet.

Mutta minä pelastuin. Hyppäsin kylmään veteen ja pelastauduin.

Nyt olen tässä, elän ja hengitän vapain vedoin. Näen ympärilläni, näen eteenpäin. Tänään iloitsen elämästä, kaikesta mitä saan kokea. Olen kiitollinen siitä, mitä minulla jo on.

Olen saanut takaisin toivon.

I OSA

Mirjami syyskuu 1963

Lypsykoneen tuttu, rytmikäs, pehmeä jyskytys tervehtii minua astuessani karjakeittiöstä navetan puolelle. Reino on jo ehtinyt aloittaa Ilonasta, minä asetan lypsyjakkarani Kielon viereen. Lehmä kääntää laiskasti päätään, muljauttaa tummia, kosteita silmiään, jatkaa märehittämistään huiskauttaen häntäänsä puolelta toiselle. Karjakeittiöstä kantautuu jäähdytyslaitteen kevyt hurina.

Täällä saamme olla kahden, Reino ja minä. Emme paljoa puhele, mutta se ei haittaa. Tämä aamuhetki on hyvä, levollinen. Reino on lempeä, hiljainen, karjalaiseksi harvinaisen vähäsanainen mies. Katseeni pyyhkäisee hellästi hänen tummia hiuksiaan, korkeaa otsaansa ja kapeita poskia. Rinnassa läikähtää lämpimästi. Hän on minun, ja minä hänen.

Anoppi on jalkeilla, istuu tuvassa kutimiensa kanssa, tyttö nukkuu kopassaan yläkerrassa. Syötiin sen juuri ennen navettaan lähtöä.

Oli taas aika katkonainen yö. En muista, milloin olen viimeksi nukkunut ehjät yöunet. Äitiys ja esi-koisen syntymä ovat muuttaneet kaiken. Mutta lapsiahan minä olen aina halunnut! Lapset ovat Jumalan lahja, äitiys on suuri tehtävä. Rukoilen

joka ilta Jumalalta voimia ja viisautta kasvatustyöhön. Ja että jaksaisin anopin valvovan, vaativan katseen alla. Kun en osaa tehdä mitään oikein, en riittävästi.

Reino saa Ilonan lypsetyksi, pyyhkii utareet, taputtaa kevyesti kylkeen, ja siirtyy seuraavaan. Maitokannun teräksinen kalahdus navetan sementtilattiaan, lehmän mölähdys ja sikojen kiivas röhkina karsinassa tuntuvat kotoisilta.

Reino vilkaisee minun suuntaani, vaan ei sano mitään. Tiedän, mikä häntä painaa. Anopin ja appiukon kanssa ei olla saatu puhuttua mitään heidän muutostaan yläkertaan. Minä en voi asiaa esittää, ne ovat kuitenkin hänen vanhempansa. He ovat tämän talon rakentaneet ja pellot raivanneet, asettuneet tähän kylään ja pitäjään, monen muun siirtokarjalaisen tavoin. Tilkku maata, ja uuden elämän rakentaminen, tyhjästä. Hämäläinen miniä ei voi heille ehdottaa asuinhuoneiden vaihtoa, ei, vaikka olisi taas pieniin päin.

Kun astun navetta-askareilta tupaan aamukahvin keittoon, anoppi istuu paikallaan pöydän ääressä kuin pullea, kiiltävä, kaikkietävä patsas, virkkuukoukku ja taas uusi pitsityö ahkerissa käsissään. Vilkaisee silmälasiansa yli, ei sano mitään. Radiossa aamuhartauden puhuja lopettelee juuri rukoustaan, ja kuoron sointuisat äänet valtaavat tuvan: *"Päivä vain ja hetki kerrallansa"*.

Appiukko kolistelee kammarin puolella, heteka on taas liian lähellä ovensuuta. "Mitä se siel ropajaa", anoppi mutisee, ähkäisee vaikeasti, ja siirtyy penkiltä käsityönsä kanssa sivummalle, keinutuoliin.

Laitan kuppien alle asetit samaa oranssikukalista paria, koputan kammarin oveen: ”Tulkaas siten aamukahville”. Hiivaleipä on melko tuoretta vielä, lauantaina leivottua. Voin, kimpaleen eedamia ja eilisen savukalan rippeet katan myös pöytään.

Reino on saanut navettatyöt loppuun, ja riisuu sinisen, pehmeäksi kuluneen navettatakkinsa, vetää pitkävartiset saappaat jalastaan ja ripustaa saapasrievut kuivumaan uunin päälle. Käväisen vielä yläkerrassa tarkistamassa, että tytöllä on kaikki hyvin, ennen kuin käyn itse pöytään. Radion aamu-uutiset ja säätiedotus keskeytyvät, samoin aloittamani voileipä, kun kimeä vauvanhuuto halkoo taloa. ”Ei itku vassaa halkase”, anoppi tietää. Ei kai niin, mutta äidin sydämen kyllä, ajattelen, ja riennän lapsen luo.

Mirjami

toukokuu1964

Silitän pojan nukkaista vauvanposkea ja nostan vaunujen kuomun ylös. Se suojaa kovalta, kirkaalta kevätauringolta. Työnnän vaunut sireenipensaalle alle varjoon. Miten voisin suojella lastani maailman pahuudelta, satuttavilta sanoilta, ilkeiltä ihmisiltä, ehkä itseltänikin?

Suolaiset kyyneleet valuvat poskillani, en ehdi estää niiden tuloa. Vapisen kauttaaltani, rintaa puristaa. Miksi en osaa olla vahva ja vapaa muiden arvosteluista?

"Hää pikkoo poja punasii, mis maalimas sel last o kuultu?"

Virpi tammikuu 1965

Punaruskea ovi seisoo kuin muuri edessäni. Sen oranssit raitakuviot loimuavat minun ja muun kodin välissä. Taon ovea pienillä nyrkeilläni, mutta ovi pysyy kiinni. Olen tikahtua itkuun, poru kurkussa nousee ja laskee, nielen räkää, ulvon ja nikkottelen. Ulisen niin että pelottaa. En meinaa saada henkeä. Häätä on vallannut minut läpikotaisin, se meinaa hukuttaa alleen.

Et saa enää imeä tuttia, iso tyttö, äiti oli sanonut, painanut oven takanaan kiinni ja jättänyt minut tänne yläkertaan. Hän nappasi sinisen tuttini ja vei sen mennessään. Äiti sanoi, ettei anna sitä takaisin.

Alakerrasta kuuluu vaimeaa puhetta, radion ääntä kai. Tuvassa äiti ja mummo jatkavat askareitaan, eteisen väliovi kolahtaa, isä menee navetalle. Pikkuveikka nukkuu vaunuissa ulkoetisessä.

Minut on jätetty yksin eikä kukaan tule lohduttamaan. Punaruskean oven raidat leiskuvat edessäni.

Mirjami

joulukuu 1966

Laitoksella taas. Muutama päivä lepoa hyvässä hoidossa. Reino tulee käymään. Ei sentään ole heinäntekoa eikä sadonkorjuukiireitä, normaalit navettahommat ja puukuorman ajot vain.

Sairaalan ikkunalaudoilla sähkökynttilät puhkovat himmeitä kiiloja joulupäivän hämäryyteen.

"Kuinkas te siellä kotona pärjäätte?" minä kyselen, samalla kun ojennan tummatukkaista tyttö-vauvaa isälleen ihailtavaksi. Tytöllä on muhkea, tumma syntymämerkki otsassa, ja hymykuopat molemmissa poskissa.

"Mikäs meillä, Lyyti-täti on ollut monessa hyvänä apuna", Reino haastelee, naurahtaa sitten: "Virpi vähän vierastaa, taisi eilen tosissaan pelästyä joulupukkia, kun kipaisi peräkamariin asti piiloon".

"Voi raukkaa. Onhan se tytölle uutta, kun ei äiti ole jouluna kotona. Vaikka luulisi toisaalta tottuvan näihin tilanteisiin, on jo sentään kaksi pikkuveljeä saanut."

"Niin vissiin. Ja kyllähän se semmosta pikkuäitiä kovasti leikkii. On se mukava, kun nyt tuli tytölle

sisko. Komia katras alkaa olla meillä koossa. Mah-
taako se Opelin takapenkki enää riittää?”

Virpi toukokuu 1967

Havahdun: makaan tuvan sohvalla, päässä humi-
see ja on jotenkin outo olo. Tärisen vähän, vaikka
minulla on viltti päällä, se karkea ruutukuviainen
villainen peitto, joka pistelee pikkuisen. Työnnän
vilttiä syrjään ja huomaan, että villasukatkin mi-
nulle on näköjään laitettu jalkaan. Mitä ihmettä,
nythän on melkein kesä.

Koitan nousta pystyyn, mutta silloin mummo,
joka istuu keinussa pöydän toisella puolen, äläh-
tää:

”Elä, elä nouse yhtää, siu pittää nyt vaa maata
paikallaa. Silviissii kaik tulloo kuntoo.”

Äkkiä tajuntaani tulvahtaa muistikuva hyisestä
vedestä. Kylmä, neliskulmainen mustankiiltävä
aukko, jonka syvyyksiin ei saa kurkistaa. Allas on
karjakeittiössä, kapean oven takana pienessä
maidonjäähdytyshuoneessa. Sinne upotetaan
vastalypsetty maito tonkissa jäähtymään. Lapset
eivät saa missään nimessä mennä sinne yksin,
isä ja äiti ovat varottaneet, koska allas on syvä ja
siihen voi pudota.

Silmänräpäyksessä humahdan yhä uudelleen
jäiseen mustaan veteen, kalisevien jääpalasten

"Se oli viimeinen niitti tähän arkkuun. Edessä on vain pimeää. Ympärillä hyinen, hukuttava meri. Minun on pakko hypätä. Ihan kohta on hypättävä."

Mirjami on suurperheen äiti ja maalaistalon emäntä, joka puurtaa anopin vaativan katseen alla. Anoppi on vahva nainen, Karjalan evakkoja, jolle hämäläisen miniän tekemiset eivät tunnu kelpaavan. Mirjamia kannattelee luja, lapsenomainen usko Jumalaan ja tiivis yhteys sukuun.

Virpi, Mirjamin esikoistytär, toistaa äitinsä toimintamalleja, välttelee konflikteja, ei osaa nousta epäkohtia vastaan. Alkoholinhuuruinen perhearki ahdistaa. Kuin eläisi vankina omassa kodissaan. Onko hän itse luonut vankilansa? Jos on, niin missä on sen vankilan avain?

Tämä on tarina uskosta, toivosta, epätoivosta ja uusien voimavarojen löytymisestä.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi